Vrublevskio Biblioteka

ŠALTINIS

Krynica

Biełaruskaja Narodnaja Hazeta

Vychodzić u aŭtorki i piatnicy.

№ 6 (715).
Cana 10 ct.
VILNIA, 23.I.1940 h.
Hod vydańnia XXII.

Padpiska na hod — 5 litaŭ, na paŭhoda — 3 lity.
Zahranicu — ŭdvaja daražej.
Abviestki: za 1 mm u tekście 40 ct., za tekstam 30 ct.

Adresas red.-adm.: Vilnius, Zavalinė g-vė 1—2, tel 28-32
Adres red. i admin.: Vilnia, Zavalnaja vul. 1—2.
Redakcyja i administracyja adčyniena 10—14 hadz.
Redaktar pryjmaje 9—10 hadz.

Charakterny prajaŭ

Niadaŭna ŭ Vilni byli pajaviŭšysia viestki ab vykryćci uładami tajnaj polskaj antydziaržaŭnaj arhanizacyi. U źviazku z hetym pašyralisia roznyja domysły, dahadki i zvyčajnyja plotki.

Chutka adnak vilenskaja presa padała da publičnaha viedama hetki kamunikat: „Dziaržaŭnyja ŭłady biaśpiečnaści ŭ Vilni vykryli tajnuju polskuju arhanizacyju, škiravanuju prociŭ Litoŭskaj Respubliki. Znajdzieny śpisok siabroŭ arhanizacyi, prahrama dziejnaścj arhanizacyi i instrukcyi. Aprača hetaha vykryty dźvie tajnyja nadaŭčyja radyjovyja stancyi, a tak-ža dakładnyja instrukcyi ab karystańni z hetych stancyjaŭ. Vykryty tak-ža i inšyja srodki, mohučyja słužyć arhanizacyi. Karystajučysia iz znojdzienych śpiskoŭ siabraŭ arhanizacyi, ułady biaśpiečnaści aryštavali rad asob roznaha vieku, prafesyi i płoci. Treba zaznačyć, što tolki 25 prac. aryštavanych siabroŭ jość stałymi žycharami kraju, a 75 prac. aryštavanych prybyło ŭ Vilenščynu z inšych terytoryjaŭ byŭšaj Polščy. Šledztva viadziecca dalej".

U svoj čas nad hetym my bližej nie zatrymalisia, bo byli nahlejšyja biahučyja spravy, adnak ciapier da jaje varočajemsia, bo ŭvažajem za spravu važnuju i navat duža charakternuju.

Dyk što-ž tut takoje charakternaje i asablivaje? Prad usim toje, što ŭ liku aryštavanych tolki 25 prac. palakoŭ tutejšych, a 75 prac. heta ŭsio prybyŭšyja z etnohrafičnaj Polščy čužyncy. Hety fakt jarka aśviatlaje ŭsiu polskuju prablemu ŭ Vilenščynie, prypaminajučy nam, što i ahułam Palaki tut — heta ŭ vializarnaj svajej bolšaści element najezdny, čužyncy i što polskaja tut sprava—heta ahułam sprava čužaja i kraju nakinutaja.

Jašče prad suśvietnaj vajnoj polskaja ŭ nas sprava raźvivałasia nie jak sprava miascovaja, źviazanaja z krajem i z jaho intaresami, ale jak sprava čužaja i dalokaja, bo škiravanaja na karyść Polščy etnohrafičnaj. Hetak byli nastrojeny i ŭ hetkim dusie pracavali ŭ nas: dvary i kaścioł. Polskija pany rupilisia tolki ab sabie i ab dalokich dla našaha kraju intaresach Polščy, a ab dabrabycie kraju, ab jaho kultury, ab aśviecie biełaruskaha i litoŭskaha narodu, susim nia rupilisia.

Toje-ž samaje rabiŭ i polski ŭ nas kaścioł praz polski katalicki kler. Jak nia dziŭna, a adradžeńnie litoŭskaha i biełaruskaha narodu badaj najbolšaha mieła voraha ŭ asobie polskaha ŭ nas duchavienstva. Viedama, byli i vyniatki, ale jakža ich było mała!

Słovam, jašče zadoŭha da suśvietnaj vajny polskaja ŭ nas sprava pasoŭvałasia pa čužych rejkach, nastaŭlenych na niekaryść našaha kraju. Hetaja čužackaść polskaści ŭ nas vyjaviłasia ŭva ŭsiej svajej nahacie za časaŭ polskaha ŭ nas panavańnia, kali praz dvaccać hadoŭ, pry pomačy polskich, časta pryviezienych nia tutejšych panoŭ, pry pomačy tak-ža ŭ značnaj miery pryviezienych polskich ksiandzoŭ i pry pomačy pieravažna tak-ža čužych vučycialoŭ i celaj masy roznych naviezienych uradaŭcaŭ pravodziłasia samaja dzikaja polonizacyja kraju.

Vykryćcie zahavoru prociŭ Litoŭskaj Respubliki, u skład jakoha ŭvachodziła ahramadnaja bolšaść pała-

Praf. Dr. M. Biržiška Rektaram Vilenskaha Universytetu

Jak užo ŭspaminałasia, Senat Vilenskaha Universytetu vybraŭ rektaram hetaha-ž universytetu prafesara Michała Biržišku. Apošnija paviedamleńni kažuć, što kandydatura heta ŭžo zaćvierdžana najvyšejšymi ŭładami ŭ Kaŭnasie.

Viestku hetu Vilenskaja litoŭskaja presa sustreła pryvitańniem: „vysielili dyrektara—sustrakajem rektara". Praf. M. Biržiška, jak viedama, byŭ u svaim časie dyrektaram 1-šaj Vilenskaj Litoŭskaj Himnazii i ŭ 1922 h. byŭ vysieleny ŭ Litvu, jak adzin z „33-ch" litoŭskich i biełaruskich dziejačoŭ.

Asoba pieršaha rektara Vilenskaha litoŭskaha universytetu zabaviazvaje nas da zaznajamleńnia z im nia tolki jak z całaviekam navuki, ale i jak hramadzkim litoŭskim dziejačam i jak pryjacielam biełarusaŭ. Pačniem ad pačatku.

Radziŭsia M. Biržiška 24 lipnia 1882 h. u Mažejkaŭskim paviecie. Himnaziju skončyŭ u Šaŭlach u 1901 h., paśla čaho pastupiŭ na jurydyčny fakultet universytetu ŭ Maskvie, jaki skončyŭ u 1907 h.

Hramadzkuju pracu nielehalna pačaŭ M. Biržiška jašče na himnazijalnaj łaŭcy, i za heta byŭ zvolnieny iz škoły. Jak dobry vučań, byŭ adnak chutka pryniaty nazad. U studenckim litoŭskim žyćci M. Biržiška byŭ tak-ža čynnym, jak vice-staršynia litoŭskaha studenckaha Sajuzu. I heta dziejnaść nia zusim chiba była ŭ paradku z abaviazujučymi rasiejskimi zakonami: M. Biržiška byŭ vysieleny na dva hady ŭ Zach. Sibir.

U 1905 h. M. Biržiška pryjmaŭ učaście ŭ Vialikim Vilenskim Sojmie (Litoŭskim Kanhresie), a ad 1915 da 1922 h. byŭ dyrektaram Litoŭskaje Himnazii ŭ Vilni. Pa vysialeńni z Vilni byŭ niejki čas dyrektaram himnazii „Aušra" ŭ Kaŭnasie, a ŭ novaadčynienym 16.II.1922 h. pieršym Litoŭskim Universytecie tamža byŭ naznačany zvyč. prafesaram litoŭskaj litaratury. Na hetym miescy, vykonvajučy da taho napieramien funkcyi dziekana i prodziekana fakultetu humanistyčnych navuk, M Biržiška dačakaŭsia pary, kali jaho i vybrali na pieršaha rektara Vilenskaha Litoŭskaha universytetu.

Pobač z pracaj navukovaj, Rektar M. Biržiška nikoli nie pierastavaŭ cikavicca pracaj hramadzkaj, asabliva takoj, jakaja viała da pavarotu Litvie stalicy Vilni. Ad 1925 h. da 1930 h. M. Biržiška stajaŭ na čale Sajuzu Vyzvaleńnia Vilni. Cikaviačysia hetym pytańniem M. Biržiška nia moh nia cikavicca žyćciom biełaruskim, i na hetym šlachu vykazaŭ nia mała zrazumieńnia. Mocna vierym, što i na novym stanoviščy Rektar M. Biržiška znajdzie jašče bolš mahčymaści paznajomicca z patrebami biełaruskimi i dapamoža adpaviedna ich zdavolivać.

J. M. Rektara M. Biržišku na novym stanoviščy ščyra vitajem!..

A. K.

„Pavinien byŭ pakazacca ŭžo ŭ 1-šych dniach listapada"

Jak užo ŭspaminałasia, 14 h. m. pačaŭ vychodzić u Vilni novy štodzieńnik „Nowe Słowo". Redahuje jaho b. karespandent litoŭskaha štodzieńnika chryśc. demakrataŭ „XX Amžius" (XX viek) K. Umbražiunas, a ŭ skład red. kalehii ŭvachodziać znanyja Vilni litoŭskija dziejačy: V. Sakovič, K. Velecki, H. Cicenas i inš. Novuju hazetu polskaja presa acaniła, jak hazetu „lićvinoŭ, jakija hutarać i pišuć papolsku".

Litoŭski-ž štodzieńnik u Vilni „Vilniaus Balsas" ab hetaj hazecie napisaŭ miž inš. hetak:

„treba adkryta skazać, što hetki štodzieńnik *pavinien byŭ pakazacca ŭžo ŭ pieršych dniach listapada letaš*. Kali-b tak stałasia, dyk žychary asvabodžanaha kraju praz hetyja dva miesiacy nia byli-b ašukivanyja i dezoryjentavanyja tym, što skazaŭ Londyn ci Paryž, abo tym, što pryśniłasia byŭšamu abšarniku. Žychary sapraŭdy viedali-b, jak u Vilni budujecca novaje žyćcio"...

Red.

koŭ čužyncaŭ, heta jarki epizod sproby dalejšaha panavańnia ŭ nas polskaj čužynščyny.

M. K.

Z hazet

Dziva, dziva!..

Artykuł „Saviecki Sajuz i słavianstva,“ pamieščany ŭ apošnim numary (5) „Krynicy“, adbiŭsia recham na bačynach vilenskaj polskaj „Gazety Codziennaj“ z 21 h. m. Aŭtor zaciemki — redaktar hetaj-ža hazety, J. Mackievič—vybraŭšy niekalki „charakterystyčnych“ skazaŭ z uspomnienaha artykułu, starajecca pastaromu ŭhavaryć čytaču „viedamyja“ tendencyi „Krynicy“... Spračacca z aŭtoram zaciemki, heta toje samaje, što baranicca prad zakidam: „Dakažy, što ty nie viarblud.“ Vidać heta i z zakančeńnia zaciemki, dzie ŭsia „vina“ i adkaznaść za „Krynicu“ ŭskladajecca čamuści na... ks. Adama Stankieviča.

Hetki padychod nie da tvaru navat tym, ab jakich skazana ŭ narodnaj mudraści, što „har bataha vyprastuje tolki mahiła.“ Tak!

A. K.

Piśmo ŭ Redakcyju

Hramadzianin Redaktar!

Nie admoŭciesia nadrukavać u svaim pavažanym časapisie nižejpadanych niekalkich słoŭ.

U „Gazecie Codziennej“ z dnia 21.I.40 hram. Jazep Mackievič, abhavarvajučy artykuł „Krynicy“ „Saviecki Sajuz i słavianstva“, čamuści mianie nazyvaje redaktaram „Krynicy“. Voš-ža hetym maim listom padaju da viedama „niaviedajučych“, što mnie ab maim redaktarstvie „Krynicy“niaviedama ničoha i što ja Vam, hram. Redaktar, kankurentam nie žjaŭlajusia.

Z pošnaj da Vas pašanaj
Ks. Ad. Stankievič

Vilnia, 22.I.40.

Usiakuju biełaruskuju knižku,
BIEŁARUSKI KALENDAR,
BIEŁARUSKIJA PAŠTOŬKI,
hazetu najtaniej i najchutčej dastaniecie ŭ biełaruskaj
kniharni „Pahonia”
Vilnia, Zavalnaja vulica № 1.
VILNIUS, Zavalinė g-vė 1.
Kataloh biełaruskich knižak, na žadańnie, vysyłajecca darma.

Pravy Biełarusaŭ

U sučasny mament, jak užo viedama, u dałučanaj da Litvy Vilenščynie hramadzianam litoŭskim vydajuć pašparty. U źviazku z hetym biełarusy Vilenščyny, pryvykšyja da prašledavańnia svaje nacyjanalnaści, da źniavah nad svaimi hramadzkimi pravami, da ździekaŭ nad svajej rodnaj movaj, — zadajuć sabie pytańnie: kim jany pavinny zapisacca ŭ pašpartoch, kab uniknuć tych złybiedaŭ, jakija pryjšłosia im pieražyć u časoch polskaj ułady, tolki tamu, što byli biełarusami i baranili svajo pačesnaje imia i nacyjanalnyja pravy.

Voš-ža ŭ hetaj spravie aściarožnych i bajaźlivych hramadzian treba papiaredzić, što ciapier, pry litoŭskaj uładzie, biełarusam užo niama čaho bajacca prašledavańniaŭ i abmiežavańniaŭ u pravoch za toje, što jany źjaŭlajucca biełarusami. Dla litoŭskaj ułady imia „Biełarus“ (gudas) źjaŭlajecca takim-ža pačesnym, hanarovym i pavažanym, jak i imia lietuvis. I sapraŭdy, biełarusy zasłuhoŭvajuć hetaha honaru i pavahi. Biełarusy, jak i lićviny, nikoli nikoha nia kryŭdzili, nikoli nie zabivali, nia hrabili čužoha.

Biełarusy razam z lićvinami na praciahu ŭsiej svajej historyi tolki baranili svaju baćkaŭščynu—Litvu i pralivali za jaje kroŭ, zmahajučysia z zachopnikami-okupantami. Viekaviečnaja baraćba lićvinoŭ i biełarusaŭ suproć ich ahulnych vorahaŭ nastolki zblizіła hetyja dva norody, što lićviny i biełarusy zaŭsiody nazyvali i nazyvajuć siabie bratami. I zapraŭdy, hetyja dva narody—heta syny adnej maci—Litoŭska-Biełaruskaj dziaržavy. Tamu biełarusy zaŭsiody byli, jość i pavinny astacca poŭnapraŭnymi hramadzianami Litvy. Nia ich vina, što susiedzi padzialili na časci i razarvali kaliś vialikuju i słaŭnuju Litoŭska—Biełaruskuju dziaržavu. Biełarusy nia vinavaty, što zmahajučysia z vorahami — zachopnikami, často zmušany byli pakidać svaje rodnyja chaty i znajchodzić sabie prytułak u supolnym sercy svaje baćkaŭščyny—u Vilni i Vilenščynie.

Z abšaraŭ Biełarusi, heta znača toj-ža samaj *historyčnaj* Litvy, u sučasnuju Litvu zakinuła biełarusaŭ zmahańnie i vojny z ahulnymi litoŭska — biełaruskimi vorahami. U litoŭskim vojsku, partyzanckich i straleckich addziełach, jakija baranili niezaležnaści novaj adrodžanaj Litvy, złažyli svaje hałovy i addali zdaroŭje nia tolki biełarusy Vilenščyny, ale i pachodziačyja z sučasnaj Biełarusi.

Prymajučy usio heta pad uvahu, nam biełarusam niama čaho bajacca nazyvać siabie ŭ pašpartoch svaim ułasnym imiem. Litoŭskaja-ž ułada pavažaje i cenić tych biełarusaŭ, katoryja nazyvajuć siabie svaim ułasnym imiem i hanarova jaho baroniać. Bo ŭvažaje,—chto baronić svajo imia i svaje nacyjanalnyja pravy, toj moža być i dobrym abaroncam svaje baćkaŭščyny-Litvy. Chto čužy dla siabie, toj čužy i dla Baćkaŭščyny.

Heta ŭsio majučy na ŭviecie, nia možna ciapier chavać svaich žalaŭ, ani z imi chadzić na „biržu“. Zamiest hetaha treba ŭsiudy vyrazna i adkryta damahacca pravoŭ, jakija nam, jak hramadzianam, naležać.

A. M.

Hałoŭny kamandzier litoŭskaj armii hien. Raštikis u odpusku

Aficyjalna paviedamlajuć: Hałoŭny kamandzier armii hienerał bryhady Raštikis z pryčyny svajho zdaroŭja paprasiŭ dać sabie daŭžejšy odpusk. Prośbu hetu Prezydent respubliki zdavoliŭ.

Hien. Raštikis pačaŭ odpusk 20 studnia. Prasiŭ jon zvolnić jaho ad abaviazkaŭ jašče ŭ kancy kastryčnika min. h., motyvujučy prośbu svaju miž inš. stanam svajho zdaroŭja.

Ukrainizacyja Lvoŭskaha Universytetu

Z usich b. polskich vyšejšych škoł na abšary zaniatym Niamieččynaj i Savietami pracuje, možna skazać, biez pierapynku tolki universytet u Lvovie — u Zach. Ukrainie. Źmianiŭ jon tolki svoj nazoŭ, staŭsia ukrainskim prynamsia z nazovu i atrymaŭ saviecki źmiest.

Nazyvajecca ciapier universytetam im. Ivana Frank'a, viedamaha ukrainskaha paeta i radykalnaha dziejača. Struktura universytetu datasavanaja da formaŭ savieckich „vuzaŭ“. Źmianiŭsia dziela taho i padzieł na fakultety, jakich jość ciapier až piać: historyčny, filolohičny, jurydyčny, fizyka-matematyčny i pryrodnicki. Na fakultetach jurydyčnym, historyčnym i filolohičnym lekcyi čytajucca paukrainsku, a na dvuch apošnich — časć paukrainsku, a časć papolsku.

Prahrama historyčnaha fakultetu na pieršym miescy pradbača historyju SSSR i Ukrainy, a jurydyčnaha — stalinaŭskuju konstytucyju, zakonadaŭstva Savieckaje Ukrainy i savieckaha prava. Kandydaty jurydyčnaha fakultetu pavinny zdavać ekzamin z asnovaŭ palithramaty, a pierad usim kanstytucyi Savieckaha Sajuzu. Profesura universytetu tak-ža źmianiłasia dziakujučy dapłyvu navukoŭcaŭ savieckich, u pieršuju čarhu siabroŭ Ukrainskaj Akademii Navuk u Kijevie, jak Studynśkyj, Vozniak, Kołesa, a tak-ža prafesary: Połanśkyj, Pasternak, Simovyč i inš. Pobač z prafesarami ukrainskimi zaangažavany da pracy i prafesary polskija, jak viedamy matematyk Stefan Banach, petrograf i mineraloh D-r Juljan Tokarski, fizyk D-r Stan. Loria.

Na pieršy hod studyjaŭ zapisałasia 1.000 studentaŭ, z jakich 70 prac. karystajucca z dziaržaŭnaj stypendyi.

m. m.

ФЭЛЬЕТОНІК

з студэнцкага жыцьця

Камісар рэгуляцыі марозу

Сяджу я сяньня, грамадзяне, у сваім кавалерскім пакоіку, ды горкую думку думаю і ўспамінаю... Эх, дзе вы перадваенныя часы!.. Дзе вы — часы „моцы, адзінства і гатовасьці!.“ Дзе вы — часы „паходу на Коўна“, часы геніяльнай дыплёмацыі Бэка, часы вялікадзяржаўніцкіх артыкулаў Цата, часы паяцавых выступленьняў Складкоўскага ў сойме, часы бясплатнага готэлю ў Бярэзе, часы патрыятычных прамоваў Кепуры!.. Дзе вы —часы прароцтваў ПІМ-у.

Фактычна, апошняга шкада мне найбольш! Гэтулькі маладой, задзёрыстай буйнасьці было ў яго паэтычных паведамленьнях! А колькі канкрэтных карысьцяў! — Як толькі паказалася на небе сонейка, дык адразу польскае радіо перадавала: „Дзяржаўны Мэтэаролёгічны інстытут прадсказвае пагоду на тры дні“ — зараз-жа пачынаў ліцца дождж. Тады ПІМ крычэў: „будзе дождж“ — і мамэнтальна наставала пагода!.. А найважнейшую функцыю спаўняў ПІМ зімой: як толькі тэмпэратура падала за „мінус дзесяць“, дык ПІМ паведамляў: „ідзе хваля марозаў“ — і, як рукой адняў, — пачыналася адліга... І жылі грамадзяне Польскай Рэчыпаспалітай пад апекай гэтай слаўнай навуковай інстытуцыі...

Але, быў конь — ды зьезьдзіўся!.. Няма...

І вось цяпер я — малады, а можна сказаць нарадзіўшыся грамадзянін Літвы — сяджу і цярплю!.. Каб быў я палякам, сказаў-бы: „цярплю за мілёны!“, а так!.. Людзі панадзвалі на сябе ўжо, што маюць, вопратку і абутак, панакрываліся посьцілкамі і туляцца да печак...

А печкі цяжка хворыя — паміраюць з голаду! Паелі ўжо ўсе перадваенныя запасы, паелі дровы нацягненыя „за бальшавікоў“ з лесу, паелі калы, каторыя ўдалося іх гаспадарам выцягнуць з суседніх платоў, паелі сталы і крэслы, паелі шафы, а цяпер у роспачы хапаюцца за самую страшную, вадзяністую страву — за томы вершаў і апавяданьняў з бібліятэкі!.. Так — гэта малюнак годны пяра Дантэ!

Але гэта ня ўсё... Вось цяпер прарочымі вачамі свае чулае душы я бачу, як паважаны чытач комкае ў руках газэту з маім скромным фэльетонам і ў чорнай роспачы кідае яе ў вышчыраныя агоніяй зубы печы!.. О tempora, o mores! Гэтак гінуць найбольш цэнныя здабыткі чалавечай культуры!.. Гэтак гіне мой фэльетон!..

А ўсё чаму? — Таму, што ў Літве няма ПІМ-у. Я цьвёрда перакананы, што калі-б яшчэ сяньня адазваўся голас польскіх навукоўцаў, прадсказваючы хвалю марозаў, дык традыцыйна адразу пачалася-б адліга!.. Добра кажуць палякі,

Pomač ziemlarobstvu Vilenščyny

Fachovaja pomač ziemlarobstvu ŭ Litvie kirujecca Ziemlarobskaj Pałataj, staršyniu katoraj naznačaje Prezydent Respubliki. Heta pomač ciapier pierachodzie na dałučanuju da Litvy Vilenščynu i vyhladaje hetak:

Pradukcyja raślinnaja. Asnova haspadarki — heta haspadarka ŭ poli. Dobry ŭradžaj moža być z dobraha nasieńnia i tamu dastava haspadarom zavodnaha nasieńnia heta pieršaja pomač u hetym sensie. Nasieńnie heta nia budzie ani davacca darma, ani pradavacca: jaho buduć mahčy haspadary atrymoŭvać **zamienaj** na nasieńnie svajo sobskaje, dobra ačyščanaje. Razam z hetym budzie arhanizavacca dastaŭka haspadarom štučnych hnajoŭ za pałavinu ichniaj vartaści rynkovaj. Pieraviedzieny tak-ža buduć u Vilenščynu sposaby viadzieńnia probnych paletkaŭ z hadoŭlaj aŭsa, jačmieniu, pšanicy, pašnaha łubinu, matylkavych i inš. raślinaŭ.

Nia možna dobra haspadaryć biaz dobraj haspadarskaj snaści, biaz dobrych mašyn. Tamu na kuplu asnaŭnoj haspadarskaj snaści, jak płuhi, spranžynovyja barony i navat małatarni budzie davacca pomač u formie 50 prac. ichniaj vartaści. U zaležnaści ad patreby buduć tak-ža arhanizavacca punkty čyščeńnia pasieŭnaha nasieńnia.

Sienažaci i paśbiščy tak-ža zasłuhoŭvajuć na ŭvahu, bo biaz dobraj sienažaci nia moža być dobraje žyviołahadoŭli, asabliva małočnaje skaciny, z katoraje litoŭskaja haspadarka biare vialikija dachody. Užo pačatyja pracy pry zakładańni čystych sienažaciaŭ buduć pravodzicca dalej, a tak-ža buduć uspamahacca štučnyja paśbiščy i sienažaci zakładanyja nanava. Pomač heta maje vyrazicca ŭ dastaŭcy pa tannaj canie travianoha nasieńnia, patrebnaj snaści, štučnych hnajoŭ. Pradbačacca tak-ža probnyja paletki na sienažaciach.

Žyviołahadoŭla — heta halina pracy patrabujučaja ŭ nas asablivaj apieki, starannaha pryhatavańnia. Dastasavańnie žyviołahadoŭli ŭ Vilenščynie da hadoŭli ŭ reščie kraju tym trudniejšaje, što tu inakšyja rasy žyvioły.

Na kirunak žyviołahadoŭli rašučy ŭpłyŭ majuć stadniki, buhai i h. p. Tamu apieka ziemlarobskaj Pałaty ŭ pieršuju čarhu pradbača sarhanizavańnie h. zv. kopulacyjnych punktaŭ. Kali havaryć ab hadoŭli koniaŭ, dyk pradbačycca sarhanizavań nie 8 punktaŭ: Žarabcy buduć stanavicca ŭ pryvatnych haspadaroŭ, jakija takoha žarabca pavinny buduć karmić i ŭtrymoŭvać praz 5 hadoŭ. Pa hetym časie žarabiec taki stanovicca ŭłasnaściu samaha haspadara. Ustanoŭlenaja apłata za prypuskańnie da takoha žarabca jdzie tak-ža na ŭłasnaść haspadara na pakryćcio koštaŭ utrymańnia i dahladu. Pry miescy treba ŭspomnić, što litoŭski zakon nie pazvalaje zusim karystacca da raspłodu žarabcom niezaćvierdžanym hadaŭlanaj kamisijaj (nieatrymaŭšym licencyi).

Adnosna buhajoŭ adpaviednaja ustava jašče nia ŭviedziena ŭ žyćcio. Pradbača jana ŭ dałučanaj Vilenščynie tolki dźvie rasy: ryžuju („čyrvonuju") — u Śviancianskaŭskim paviecie i aklimatyzavanych holendraŭ — u reščie kraju.

Padobna staić sprava z hadoŭlaj aviec i śviniej.

Aprača punktaŭ raspłodu budzie jašče arhanizavana tannaja dastaŭka haspadarom zavodnaha matarjału: cialat, parasiat, jahniat i h. d.

Aśvietnaja akcyja pradbača zakładańnie ruchomych biblijatečak, arhanizavańnie referataŭ, ekskursijaŭ.

Na ŭsiu akcyju dapamohi ŭ Vilenščynie pradbačycca 250 tys. litaŭ samych račovych vydatkaŭ, a daličyŭšy da hetaha ŭtrymańnie adpaviednaha ahranamičnaha personalu vydatki dasiahajuć sumy 600 tys. litaŭ.

Jak bačym, suma heta nie małaja. Astajecca pažadać, kab była jana adpaviedna vykarystana.

Siel.

Piśmy i pasyłki ŭ Savieckuju Biełaruś i ŭvieś SSSR

Paštovyja znosiny Litvy z Savieckim Sajuzam jašče nia jošć całkom ustalenyja. Pošty pryjmajuć tolki zvyčajnyja i zakaznyja (registruotas) piśmy i nia pryjmajuć piśmaŭ cennych, ani pasyłak zvyčajnych. Pasyłki charčavyja pryjmajucca, ale prad tym, jak ich pakavać, treba pastaracca dastać paśviedčańnie ad specyjalnaj sanitarnaj kamisii ab tym, što hetyja pradukty znachodziacca ŭ dobrym stanie, niesapsavanyja.

Špital Litoŭskaha Čyrvonaha Kryža ŭ Vilni

2 studnia pačaŭ u Vilni pracavać špital Lit. Čyrv. Kryža, jaki mieścicca ŭ budynku byłych universyteckich klinik. Špital maje bolš 500 łožak i padzieleny na dzieviać addziełaŭ: 1. chirurhičny, 2. unutrany, 3. okulistyčny (vočny), 4. chvaroby dziciačyja, 5. nasa i horła, 6. skurnyja i veneryčnyja, 7. stomatolohičnyja (zubnyja), 8. Rentgen i 9. žanockija. Apošni addziel mieścicca pry vulicy Radziviłaŭ (b Bahusłaŭskaj). Hadziny pryniaćcia ŭ špitali ad 10 da 12 štodzień aprača śviata. U razie patreby pilnaj, pryjmo ŭ kožnuju paru dnia i nočy. Vizyta 2 lity, na zubnym addziele 1 lit. Dziennaja apłata 6 litaŭ, u zali II klasy — 10 litaŭ, a ŭ zali I kl. — 15 litaŭ za dzień. Usiakija infarmacyi na addziele chvarobaŭ žanockich daje telefon № 61, a z inšych addziełaŭ — tel. Nr. 19-47.

Budaŭlanaje zakonadaŭstva

Ministerstva Unutr. Spraŭ zaćvierdziła anahdaj normy, jakich treba trymacca pry viaskovym budaŭnictvie. Pavodle hetych normaŭ nia možna stavić budynkaŭ bližej jak 10—50 mtr. ad darohi, zybniahoŭ, rek, vazior; nia možna budavacca na starym miescy, hdzie budynak užo byŭ. Plany budynkaŭ apracoŭvajuć specyjalnyja pavietavyja budaŭlanyja kamisii, paśla čaho takija plany iduć jašče na zaćvierdžańnie Ministra Unutr. Spraŭ. U haspadarkach da 5 ha pad adnej strachoj mohuć być i chata, i chleŭ, i punia, a ŭ haspadarkach da 50 ha adzin budynak pavinien być adlehły ad druhoha najmienš 50 mtr. Prad chataj pavinien być padjezd, panadvorak, a naŭkruh drevy i aharodka.

Dzieraŭlanyja damy žyłyja mohuć być najbolš u dva pavierchi i nie daŭžejšyja, jak 25 metraŭ. Vyška chaty ad padłohi da stoli najmienš 2.5 mtr., płošča vakon — ad adnej dziesiataj da adnej šostaj płoščy padłohi. U adleżnaści 10 mtr. ad studni nia možna ničym brudzić hruntu. Chlavy musiać mieć u siaredzinie 2.25—3.25 mtr. uvyšku, aśvietlenyja i vyvietranyja.

Dazvoły na budovu chaty i inšych budynkaŭ haspadarskich vydavać buduć vałasnyja budaŭlanyja kamisii. Plany takich budynkaŭ mohuć apracoŭvać abo sami haspadary abo ahranomy Ziamielnaj Pałaty ci budaŭlanyja techniki. Pryhataŭlańnie takoha planu biazpłatnaje. Budynak, pastaŭleny biaz planu, Budaŭlanaja Kamisija moža nakazać razabrać.

Zakon hety važny ŭžo ad dnia 13 studnia siol.

HRAMADZIANIE! Prysyłajcie adrasy svaich znajomych, kab i jany mahli atrymać probny numar „Krynicy".

што Літва адстала ад сапраўднай заходне-эўрапэйскай культуры! Няма Бярэзы, няма ПІМ-уі.. Навука і мастацтва ўсяго сьвету траціць дзеля гэтага вялізарныя вартасьці.

Вось і цяпер: коўдра, каторай я атуліўся, хаваючыся ад марозу, мазанула па маім рукапісе і замазала некальκі радкоў. Ніяк не магу прыпомніць, што ў іх было напісана, але я пракананы, што гэта была самая цэнная, самая вясёлая частка майго фэльетону! Што вы, чытач? — плачаце? — сьціскаеце кулакі на тых, што не закладаюць ПІМ-у?...

Баючыся няпрыемнасьцяў з боку цэнзара, мушу дадаць, што я бачу і пазытыўную працу з боку нашага ўраду. Літоўцы ў шапку ня сьпяць — з марозам змагаюцца? Я-ж учора ў газэце чытаў загад, каб тэмпэратура ў кватэрах была ня менш 18° (словамі — восемнаццаць градусаў)! Рай!.. Але гэта для кватэраў з паравым агграваньнем, а ў мяне пара толькі з носу ды роту ідзе — як дыхаю!.. Заўтра пайду да гаспадыні дамагацца, каб зрабіла і ў мяне паравое аграваньне — ды толькі баюся, каб яна мяне венікам не прагнала: чатыры месяцы не плаціў...

Але, зараз... пачакайце!.. Прыйшла мне ў галаву думка. Каб ня скромнасьць, назваў-бы я гэтую думку геніяльнай: Вось урад павінен назначыць камісара рэгуляцыі марозу!

Так! Тут няма нічога сьмешнага... Ёсьць-жа ў Вільні камісар рэгуляцыі цэнаў. А паміж цэнамі і марозам аналёгія вялізарная — асабліва ў іх дзеяньні на грамадзян...

Што! — кажаце, што камісар рэгуляцыі марозу не паможа?.. А я вам адкажу пажыдоўску — пытаньнем: а камісар рэгуляцыі цэнаў памог?.. Ага, бачыце — не адказваеце!

Я ўчора хадзіў дровы таргаваць: „28 літаў за мэтар", а тры дні назад: 24 літы... Гэта, браткі, не аханькі-ханькі!..

Адным словам, камісар рэгуляцыі марозу таксама патрэбны, як камісар рэгуляцыі цэнаў!

А нашто я гэта даказваю? — бо думаю, што на становішча камісара рэгуляцыі марозу можна назначыць і чалавека, што ня ведае літоўскае мовы. Пайду і запрапаную свае ўслугі!

А на гэтай камбінацыі можна і медаль зарабіць! І так мароз некалі пройдзе...

Толькі, трэба сьпяшацца, каб не прайшоў раней, чымся я буду камісарам!

Канчаю фэльетон... Бягу...

Вук

Вільня, 9.I.1940.

VIESTKI Z SAVIECKAJ BIEŁARUSI

Kurorty ŭ Zachodniaj Biełarusi pašyrajucca. U 48 kilometrach ad Horadni, u pryhožym lesie, znachodzicca kurort Druskieniki. Uletku 1940 hodu ŭ hetym kurorcie buduć lačycca 15.000 čałaviek, sialan, rabotnikaŭ i pracoŭnaje inteligencyi Savieckaje Biełarusi. Dla ich pryjma buduć tut rearhanizavany i pašyrany: balneolohičny korpus kurorta, dziciačy i hinekolohičny addzieły, inhalatoryja, elektro-śvietacieplavy habinet i hrazіavaja lačebnica chlorna-natryjevaja i tarfianaja.

Na pryhožych astravoch Aŭhustoŭskich vazioraŭ arhanizujecca sanatoryja dla ŭnutranych chvarob na 150 miascoŭ.

U Navahradzkim paviecie zakładajecca dziciačaja sanatoryja dla chvorych na suchoty dziaciej, dźvie sanatoryi dla darosłych i try damy adpačynku.

Na pierabudovu Druskienickaha kurortu i na arhanizacyju novych sanatoryjaŭ i damoŭ adpačynku Narodny kamisaryjat zdaroŭja Savieckaje Biełarusi asyhnavaŭ 7.000.000 rubloŭ.

Vučycielskija instytuty ŭ Zachodniaj Biełarusi. U Zachodniaj Biełarusi adčynieny 4 novyja instytuty dla padrychtoŭki nastaŭnikaŭ u školy Zachodniaje Biełarusi: pedahohičny instytut u Biełastoku, jaki budzie padrychtoŭvać vučycialoŭ siarednich škoł, i try vučycielskija instytuty, u Horadni, Pinsku i Baranavičach, dla padrychtoŭki vučycialoŭ škoł-siamihodak.

Pryhatavańni da kalektyvizacyi sielskich haspadarak u Zachodniaj Biełarusi, pavodle viestak polskaje presy, užo bycсam pačalisia. Spačatku ŭ kožnym paviecie buduć sarhanizavany pa kolki prykładnych kałhasaŭ, dziela prapahandy ichniaj ideolohii. Praces kalektyvizacyi budzie jšci pavolna, ale systematyčna. Adpaviednyja ŭłady papieradžajuć, što prociŭ asob, jakija razsiavajuć siarod miascovych sialan viestki ab prymusovaj kolektyvizacyi, buduć zastasavany vostryja administracyjnyja kary. — Charakterna, što polskaja presa (konkretna — „Kurjer Wileński), pišučy ab Zachodniaj Biełarusi, nazoŭ hety zaŭsiady biare ŭ čužasłoŭ.

Biełarusy z Vałynia, ci lepš kažučy, z paŭnočnych jahonych pavietaŭ žbirajuć padpisy pad prośbaj da centralnych savieckich uładaŭ, kab henyja abšary pryłučyć da Savieckaj Biełarusi, a nie da Ukrainy, u katoraj jany pašla apošniaha padziełu apynulisia. Ahulna dumajuć adnak, što zroblenaje razhraničeńnie ŭžo astaniecca.

Ab vyviezienych u Saviecкuju Biełaruś tutejšych hramadzianach čas ad času, roznymi darohami, dachodziać viestki, najčaściej adny druhim prociŭležnyja. Apošnija viestki, apublikavanyja ŭ vilenskaj presie, kažuć, što słuchi ab rasstrełach, sudoch, prysudach—zusim niepraŭdzivyja. Usie vyviezienyja znachodziacca ŭ Vialejcy. Los ichni, peŭna-ž, nia lohki, ale i ničuć nia horšy, čym los inšych viaźniaŭ. Šmat chto spamiž vyviezienych vilenčukoŭ u chutkim časie maje być adpraŭleny nazad u Vilniu na padstavie intervencyi litoŭskaha ŭradu. Ale viestki ab vymienie viaźniaŭ pamiž SSSR i Litvoj nia majuć nijakich padstavaŭ.

Krychu śmiechu

Žarty z Zachodniaha Frontu

Napis na adnym z blindažoŭ ŭzmocnienaj linii Maginot'a.

1. Šrapnelam i hranatam uvachod zabaronieny.

2. Hości z charčami nadta pažadanyja.

3. Kožny vizyt vyšejšaha načalstva musić być zameldavany najmienš za 2 hadziny napierad.

4. U viačernich i načnych hadzinach prosiać hołasna nie stralać.

5. Nia volna pierarryvać snu vartaŭnikam i telefonistam.

6. Kuryć biez pačastavańnia biazumoŭna zabaraniajecca.

VOKAM PA ŚVIECIE

Hitler vyjechaŭ na zachodni front u pałavinie min. tydnia. Hazety, paviedamlajučy ab hetym, kažuć, što vyjezd hety može być u źviazku z niazvyčajna važnymi padziejami.

Rumyny silna fortyfikujuć svaje ŭschodnija i paŭnočnyja hranicy. Urad rumynski pastanaviŭ sarhanizavać narodny kamisaryjat naftavych spraŭ, jaki staraŭsia-b ab uparadkavańni samoha naftavaha promysłu i eksportu naftavych praduktaŭ.

Savieckija lotčyki nie bombardavali i nie bombardujuć stalicy Finlandyi Helsinki, asabliva kvartałaŭ rabotnickich. Zaajaŭlaje ab hetym specyjalnaje paviedamleńnie Leninhradzkaha vajennaha vokruhu.

U vajnie saviecka-finskaj bałtyckija dziaržavy i dalej zachoŭvujuć neŭtralnaść, a skandynaŭskija kłoniacca da bolšmienš aktyŭnaha vystupleńnia pa staranie Finlandyi. Piša ab hetym „Baltic Times" — orhan estonskaha minist. zahr. spraŭ.

Švedzkaja kamunistyčnaja partyja pastanaviła byccam arhanizavać lehijon, jaki pajšoŭ-by na padmohu savieckamu vojsku prociŭ finaŭ.

Papież Pius XII 1 lutaha a hadz. 10.00 maje skazać vialikuju pramovu da ŭsiaho śvietu.

U Japonii źmianiŭsia ŭrad. Kažuć, što novy ŭrad admirała Jonai pačnie i novuju palityku, zbližajučysia pierad usim da Złuč. Štataŭ Paŭn. Ameryki.

Borah — senatar Kanhresu Złuč. Štataŭ Paŭn. Ameryki i daŭhaletni staršynia Kamisii Zahraničnych spraŭ pamior z pryčyny vylivu kryvi ŭ mozak. Niabožčyk byŭ znany z taho, što baraniŭ h. zv. izolacyjnaj palityki Ameryki niaŭmiešvańnia ŭ eŭropejskija spravy i byŭ praciŭnikam Lihi Narodaŭ. U apošnim časie byŭ jon praciŭnikam zakonu ab neŭtralnaści Ameryki.

Telefoničnyja hutarki prыvatnych hramadzian SSSR z zahranicaj ad 22 h.m. kasujucca zusim. Telehramy dapuskajucca tolki na jazykoch narodaŭ SSSR.

Žyćcio ŭ Vilni i Kraju

Z Vilni ŭ Savielščynu vysieleny 600 polskich studentaŭ, jakija dahetul žyli ŭ studenckich bursach u Vilni na pravoch uciekačoŭ.

K.K.O. m. Vilni pačnie vypłačyvać naležnaści z pryvatnych aščadnickich knižačak pa kursu 40 centaŭ za załatoŭku. Aščadnaści złožanyja na imia jakoj-niebudź arhanizacyi vypłačvacca buduć tolki tady, kali hetyja arhanizacyi pradstaviać svoj statut začvierdžany litoŭskimi ŭładami.

Padvojny čyhunačny tor—zvyčajny i šyroki — budzie na linii Turmont-Vilnia, kab u Vilniu mahli biezpasiaredna pryjaždžać łatvijskija vahony, budavanyja na tor šyroki.

Sajuz lokataraŭ u Vilni ŭžo zasnavaŭsia. U tymčasovy ŭrad sajuzu ŭvajšli pradstaŭniki ŭsich nacyj, jakija žyvuć u Vilni, h. zn., lićviny, biełarusy, palaki i žydy. Statut sajuzu ŭ najchutčejšym časie budzie padadzieny na začvierdžańnie.

Ahulny špis nasielnictva i haspadarki Kraju pradbačycca na siolietniaje leta.

Fabryka roveraŭ u chutkim časie maje adčynicca ŭ Vilni. Kancesija na hetu fabryku ŭžo jość.

Piśmy u vajskovyja kamandy treba pisać tolki palitoŭsku. Inakš pisanyja piśmy pakidajucca biez razhladańnia.

Usiačyna

„Pana Tadeuša"—aŭtarski rukapis — znajšli ŭ haradzkim Muzeju ŭ Lvovie.

Sioletnija marazy takija silnyja, jak byli 100 hod tamu nazad: u Maskvie natavali 44 hrad. C, u Norvehii 46, a ŭ Finlandyi 55.

Najvyšej stupień linijovaha majora Rydzu-Śmigłamu pryznavaŭ pamioršy anahdaj u ssylcy ŭ Niamieččynie rektar Krakaŭskaha universytetu praf. Estreicher. Hety-ž samy Estreicher pieraściarahaŭ u svaim časie prezydenta Mościckaha, što „Kraj nie zdavoleny z praŭleńnia..."

Karaleŭski zamak u Varšavie, jaki vielmi paciarpieŭ ad bambardavańnia, jašče bolš cierpić ad marazoŭ. Ciapier niama ŭžo nadziei, što jon budzie ŭratavany. — Da rečy zaznačyć, što z aficyjalnych kruhoŭ zapiarečvajecca i ŭ nas paŭtoranaja anahdaj viestka ab tym, što niemcy vyviežli z Krakava historyčny zvon Žyhimonta.

Kniazia J. Radziviła z Niaśviža savieckija ŭłady aryštavali i vyviežli. Čakaje jaho sudovaja rasprava. Kniaź byŭ staršynioj partyi polskich abšarnikaŭ.

Škła dla Varšavy, kab zašklić raźbityja vajnoj vokny, treba dva z pałavinaj miljony kvadratnych metraŭ.

„Endlich frei" (urešcie svabodnyja) — hetki nadpis dajuć niamieckija ŭłady na h. zv. „słupoch svabody", staŭlenych ciapier u haradoch dałučanych da Niamieččyny abšaraŭ b. Polščy.

Uład-Inicki 10)

Aryšty, Biareza j vola

(Uspaminy aryštanta)

Cieraz front — damoŭ!

Z Kobryna da Bieraścia

19 vieraśnia, tolki paśviatleła, my ruchnuli ŭ darohu, i cieraz niejkuju hadzinu ŭznoŭ dajšli da Muchaŭca, pracіakaŭšaha la samaha Kobryna. Ciapieraka pierachodzili jaho pa doškach, pierakinutych z płytu na płyt, katoryja stajali na barbarach i šyryhach, paabapał spalenaha vialikaha mostu.

U Kobrynie kožny z biarezaŭcaŭ zatrymlivaŭsia na dvare vastrohu, užo pakinutaha jak tymi, što ścierahli zamkoŭ, tak i tymi, što za zamkami hibieli j čakali darahoj voli. Celi vastrohu byli paadčynianyja, kožny moh cikavicca miescam duchovaha a mo' i fizyčnaha ciarpieńnia papaŭšaha siudy čałavieka. Ale mała było hetkich achvotnikaŭ. Bolšaść porkałasia ŭ adčynienych vastrožnych składoch, dzie kožny braŭ patrebnyja dla siabie rečy — vopratku, chuścio, menažki, kubki—niekatoryja brali knižki i vidakoŭki—ułasnaść byłych aryštantaŭ. Vyjšaŭšy z składu šmat chto z našaj hrupy vyhladaŭ na samaha praŭdzivaha aryštanta, tolki ŭ svajoj šapcy ci kapialuchu dy ŭ svaich kamašach, a nia ŭ tradycyjnych aryštanckich „kłumpach".

Na hanku adnaho z vastrožnych pamiaščeńniaŭ lekar-biarezaviec „na chadu" lačyŭ chvorych, ale tolki dvuma lekami—jodynaju i vazelinaju. achviaravanaju, jak jon kazaŭ, vastrožnaju sanitarkaju. Tut-ža my dačulisia ad vierahodnych asobaŭ ab rychtavaŭšymsia dla biarezaŭcaŭ strašennym złačynstvie. Byccam, palicyja, pakidajučy Biarezu, miełasia ŭzarvać abiedźvie kazarmy z usimi internavanymi i, byccam, dziela hetaha ŭ adpaviednyja miescy jašče zahadzia byli padłožany bomby. Kazaŭ jon, što, byccam, kamandant Biarezy navat zahadaŭ adnamu palicyjantu padpalić lonty, a kali toj admoviŭsia, dyk kamandant jaho zastreliŭ. Jašče nadoviačy, h. zn. 18 vieraśnia niemcy rasstralali byccam 12 pieraapranutych Biarezaŭskich palicyjantaŭ, katorych paznali miascovyja žychary.

Leidėjas ir Redaktorius: ADOLFAS KLIMAVIČIUS Telefon u drukarniu i redakcyju 28-32. Fr. Skarynos vardo Gudų Spaustuvė, Vilnius, Pylimo g-vė 1
Vydaviec i Redaktar: ADOLF KLIMOVIČ Biel. Drukarnia im. Fr. Skaryny, Vilnia, vul. Zavalnaja 1.

VILNIUS